

Робота на Всеукраїнський конкурс наукових робіт студентів
за напрямом «Прикладна лінгвістика»

на тему

**Верифікація гіпотези порівняльного аналізу термінів
та терміноелементів на основі профілю належної конотації**

АНОТАЦІЯ

Актуальність даної роботи вбачається через досить гострі в сучасній науці суперечності, що створюють різні погляди на проблему формалізації експертизи абсолютної та порівняльної якості термінів та терміноелементів. Профіль належної конотації може бути таким же продуктивним шляхом, як використання еталонів в метрології та фізиці і інших науках. Але жоден відомий дослідник поки не виділив з усією визначеністю верифікований показник профілю належної конотації терміну, його матеріальну природу.

Дана робота пропонує верифікацію гіпотези профілю належної конотації термінів і терміноелементів.

Метою роботи є порівняння якості термінів на основі профілю належної конотації термінів і терміноелементів, виділення фоносемантичних особливостей різних мов.

В роботі було вивчено сучасну проблематику термінології; запропоновано визначення профілю належної конотації обраних термінів; досліджено гіпотезу профілю належної конотації з допомогою науки фоносемантики, виконано фоносемантичний аналіз термінів як верифікацію гіпотези профілю належної конотації та порівняльний аналіз термінів на основі профілю належної конотації;

В процесі написання використано сукупність загальнонаукових методів: метод аналізу наукових праць, описовий метод, метод порівняння.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що з'являється можливість глибше вивчити цінність фоносемантичного компоненту в процесі вивчення термінології, визначенні профілю належної конотації термінів. У даний час ця область лінгвістики потребує великої кількості досліджень, і будь-який експеримент наближує нас до більшої ясності.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
1. СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	3
2. ПРОПОЗИЦІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ ОБРАНИХ ТЕРМІНІВ	5
3. ГІПОТЕЗА ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ФОНОСЕМАНТИКИ.....	9
4. ФОНОСЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ ЯК ВЕРИФІКАЦІЯ ГІПОТЕЗИ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ	10
5. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ НА ОСНОВІ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ	14
ВИСНОВКИ	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	17
ДОДАТКИ	19

ВСТУП

Данна робота присвячена вивченню сучасних досягнень науки про мову в області впливу звучання слів на профіль належної конотації

Про те, що звучання слів деяким чином пов'язане з їх змістом, було відомо задовго до появи різних галузей психолінгвістики.

У роботі об'єктом розгляду профіль належної конотації термінів та терміноелементів.

Предметом роботи є особливості гіпотези профілю належної конотації термінів.

Метою роботи є порівняння профілю належної конотації термінів і терміноелементів, їх фоносемантичних особливостей різними мовами.

Дослідженням питання фоносемантики займалися такі вчені, як Чарльз Осгуд, В. В. Левицький, А. П. Журавльов, С. В. Воронін, Дж. Ферст, Бенджамін Лі Уорф, Леонард Блумфілд, Маргарет Магнус і інші

В процесі написання даної роботи використано сукупність загальнонаукових методів: метод аналізу наукових праць, описовий метод, метод порівняння.

Для дослідження даної теми використовувалися різні джерела інформації: друкована література, інтернет-ресурси, періодичні видання.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- 1) вивчення сучасної проблематики термінології;
- 2) пропозицію визначення профілю належної конотації обраних термінів;
- 3) дослідження гіпотези профілю належної конотації з використанням фоносемантики;
- 4) фоносемантичний аналіз термінів як верифікація гіпотези профілю належної конотації;
- 5) порівняльний аналіз термінів на основі профілю належної конотації;

1. СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Розвиток новітньої української термінології тісно пов'язаний з характером сучасної науки. Десь із середини ХХ століття темпи її розвитку такі, що кількість опублікованих у наукових часописах світу статей подвоюється кожні 12-15 років.

Це означає, що для опрацювання нових публікацій навіть у вузькій галузі потрібні доведені до автоматизму навички перекодування наукової інформації зі світових мов, зокрема англійської, українською.

Це завдання легше розв'язувати тоді, коли існує певна традиція терміновжитку. І як б не наголошували на семантичних чи естетичних критеріях добору терміна, історія розвитку різних галузей знань засвідчує, що найчастіше перевагу надають терміну, що має найдовшу традицію вжитку, часто всупереч національним традиціям [1]

Проблеми української термінології постійно перебувають у полі зору науковців. Найголовнішими з них є проблема визначення статусу терміну, джерел формування української наукової термінології, лексикографічної фіксації та стандартизації термінів, розрізнення термінів та ін [17].

Загальновідомо, що на формування термінології впливають як мовні чинники, зумовлені рівнем розвитку лексичної системи, так і позамовні фактори, які залежать від рівня розвитку науки і техніки. [7]

Крім того, постійне виникнення нових понять створює проблему і нових номінацій, які творять спеціалісти і, отже, певним чином надають термінові суб'єктивного характеру [10].

Економічна термінологія являє собою також велику та складну в термінологічному та змістовному відношенні систему термінів. Величезному обсягу економічної термінології належить різноманіття розкритих нею категорій наукових понять. Швидкий розвиток та збільшення кількості нових термінів призводить до неточності, великої кількості значень слова.

Ф. А Циткіна пише, що зміст терміна розкривається його дефініцією на основі виділення необхідних і достатніх ознак поняття. Зміст слова розкривається через його лексичне значення, яке не передбачає логічного виділення ознак поняття; в слові в порівнянні з терміном менш визначений обсяг поняття, без застосування кількісних характеристик [18].

А. В. В. Головін вважає, що будь-який термін представляє собою єдність звучання та його значення, і повинен відповідати певним вимогам [4]:

- 1) Вимога адекватності: зміст термінованого поняття повинен належати до сучасного наукового знання про відповідний об'єкт або явище
- 2) Вимога точності: а) зміст і обсяг термінованого поняття повинні відрізнятися від інших понять в даній терміносистемі; б) звуковий комплекс терміну не повинен містити елементів, які можуть неправильно орієнтувати щодо змісту та обсягу поняття.
- 3) Вимога однозначності: будь-який звуковий комплекс повинен закріплюватися тільки за певним поняттям; багатозначність терміну неприпустима.
- 4) Вимога одноформленості: поняття має бути вираженим лише одним звуковим комплексом; синонімія неприпустима.

Одне з найважливіших властивостей терміна - займати чітко визначене місце в структурі зв'язків терміносистеми. Повністю вона проявляє себе тоді, коли дотримуються ці вимоги, але існує цілий ряд причин, через які ці вимоги не можуть бути повністю виконані [5].

Людська підсвідомість прагне до визначеності і точності слововживання, але постійно протидіє цьому при створенні нових понять. За В. В. Петровим новий зміст наповнює вже наявні звукові форми [13].

В переліку вимог також є вимога вірною орієнтації лексичного значення, що стосується не тільки понятійного ядра терміну (головна частина значення), а також і конотації – додаткового значення, що визначає сферу функціонування слова, розкриває емоційне ставлення оратора або надає

слову виразності [2]. А тому в кожного терміну повинен бути власний профіль належної конотації.

2. ПРОПОЗИЦІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ ОБРАНИХ ТЕРМІНІВ

Спробуємо визначити профіль належної конотації для трьох економічних термінів: «Попит», «Трансакция», «Інвестиція».

В парі термін-дефініція головним елементом є дефініція, а яке з позначень буде основним, в ході використання вказівок на зміст, закладений у визначенні – це визначається історично.

Тобто, орієнтуючись не на слово, а на його визначення складається той самий "належний профіль конотації".

Якщо ж орієнтуватися на звуки, то вийде фоносемантика (ще один аспект цього дослідження).

Оцінювати такий профіль можна користуючись шкалою 1-2-3-4-5. де 1 – це превалювання першої ознаки шкали, 2 – скоріше перша ніж друга, 3 – нейтральний за цими ознаками, 4 – скоріше друга ніж перша, 5 – превалює друга ознака.

Для більшої точності таких висновків потрібно також виставити ваги значущості для характеристик з переліку профілю (адже, наприклад, для попиту шкала великий-маленький може бути більш вагомою, ніж гарний-відштовхуючий, та ще менш вагомою, ніж округлий-гострий) Для цього також використовуємо оцінки від 1-5.

Ці характеристики будуються за методом семантичного диференціалу.

В. Ф. Петренко визначив, що метод семантичного диференціала є комбінацією методу контрольованих асоціацій і процедур шкалювання. Вимірювані об'єкти (поняття, зображення, окремі персонажі і інші) оцінюються по ряду біполярних градуальних (трьох-, п'яти-, семибальних) шкал, полюси яких задані за допомогою вербальних антонімів. Оцінки

понять за окремими шкалами корелюють один з одним, і з допомогою факторного аналізу вдається виділити пучки таких висококоррелюючих шкал, згрупувати їх в чинники [12].

Визначимо характеристики які найбільш точно допоможуть визначити профіль конотації для поняття попиту (табл 2.1):

Таблиця 2.1

Профіль конотації поняття «Попит»

Вага значимості шкал для терміну	Шкали значимості для термінів	Попит
5	Великий-Маленький	1
5	Сильний-Слабкий	1
4	Швидкий-Повільний	1
3	Активний-Пасивний	2
3	Рухомий-Повільний	3
4	Простий-Складний	4
2	Довгий-Короткий	4
3	Хороший-Поганий	1
2	Голосний-Тихий	3
3	Безпечний-Страшний	3
2	Гарний-Відштовхуючий	1
3	Яскравий-Тьмянний	2
2	Гладкий-Шорсткий	4
2	Легкий-Важкий	3
2	Веселий-Сумний	2
2	Добрий-Злий	2
1	Хоробрий-Боягузливий	3
1	Світлий-Темний	1
1	Гарячий-Холодний	3
1	Жіночний-Мужній	3
1	Нижній-Грубий	3
1	Могутній-Кволий	2
1	Округлий-Гострий	3

Так само визначаємо профілі належної конотації для «Трансакція» (табл 2.2) та «Інвестиція»(табл 2.3).

Таблиця 2.2

Профіль конотації поняття «Трансакція»

Вага значимості шкал для поняття	Шкали значимості для поняття	Трансакція
2	Великий-Маленький	3
4	Сильний-Слабкий	1
5	Швидкий-Повільний	2
5	Активний-Пасивний	1
3	Рухомий-Повільний	2
5	Простий-Складний	4
3	Довгий-Короткий	3
2	Хороший-Поганий	1
2	Голосний-Тихий	3
2	Безпечний-Страшний	3
2	Гарний-Відштовхуючий	3
1	Яскравий-Тьмянний	3
1	Гладкий-Шорсткий	3
2	Легкий-Важкий	2
1	Веселий-Сумний	3
1	Добрий-Злий	2
1	Хоробрий-Боягузливий	3
1	Світлий-Темний	2
1	Гарячий-Холодний	3
1	Жіночний-Мужній	3
1	Ніжний-Грубий	3
1	Могутній-Кволий	3
1	Округлий-Гострий	3

Таблиця 2.3

Профіль конотації поняття «Інвестиція»

Вага значимості шкал для поняття	Шкали значимості для поняття	Інвестиція
5	Великий-Маленький	1
4	Сильний-Слабкий	2
4	Швидкий-Повільний	2
4	Активний-Пасивний	2
4	Рухомий-Повільний	2
3	Простий-Складний	5
5	Довгий-Короткий	1
3	Хороший-Поганий	2
2	Голосний-Тихий	3
2	Безпечний-Страшний	2
2	Гарний-Відштовхуючий	2
2	Яскравий-Тьмянний	3
2	Гладкий-Шорсткий	3
3	Легкий-Важкий	2
2	Веселий-Сумний	3
3	Добрий-Злий	2
2	Хоробрий-Боягузливий	3
2	Світлий-Темний	2
1	Гарячий-Холодний	3
1	Жіночний-Мужній	3
1	Ніжний-Грубий	3
1	Могутній-Кволий	3
1	Округлий-Гострий	3

3. ГІПОТЕЗА ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ФОНОСЕМАНТИКИ

Фоносемантика - наука, яка народжується і стверджує себе на стику фонетики (за планом вираження), семантики (за планом змісту), лексикології (за сукупністю цих планів) і психології (теорія сприйняття) [11].

В даний час фоносемантика розвивається стрімкими темпами, це пов'язано з розвитком комунікативних каналів, і зростаючим інтересом до додаткового інформативного джерела в вербальному спілкуванні. І хоча фоносемантика вважається молодого наукою, але фоносемантичні ідеї займали людей починаючи ще з платонівських часів.

Одним з важливих факторів експресивності лексичної одиниці є її звукове оформлення, конотативне навантаження фонетичного образу слова. В дослідженнях фоносемантики виявлено, що експресивна виразність звукової оболонки слова може досягати такого ступеню, що звукообраз виявляється здатним не тільки підкріплювати емоційно-оціночний асоціативний контекст сприйняття значення, а й здобувати власну, самостійну значимість [6], коли «значення слів практично повністю визначаються звуко-символікою».

Що таке фоносемантичний аналіз слова та навіщо він потрібен?

Це визначення якісних характеристик слова не за значенням, а за звучанням [3].

Мозок влаштований так, що деякі слова просто за сприйняттям здаються приємнішими та позитивнішими, ніж інші. Це є проявом аналізу нашої підсвідомості. Але сприймаються вони не завжди так, як звучать насправді.

Платон вважав, що носії мови вільні у виборі імені предмета, але це не воля випадку, не свобода анархії. Свобода вибору обмежена властивостями предмета і властивостями звуків мови. На думку Платона, у мові є звуки

швидкі, тонкі, величезні, округлі і т.д. І є предмети швидкі, тонкі, величезні, округлі. Таким чином, «швидкі» предмети отримують імена, що включають «швидкі» звуки; «Тонким» предметам підійдуть імена з «тонким» звучанням, а до складу імен для «величезних» предметів повинні входити «величезні» звуки [8].

М. В. Ломоносов також був упевнений, що звуки мови мають деяку змістовність, і навіть рекомендував використовувати ці властивості звуків для додання художнім творам більшої виразності. Він писав в «Короткому посібнику до красномовства»: «У російській мові, як здається, часте повторення в письмі А сприятиме можливо до зображення пишноти, великого простору, глибини і висоти ... поча́стішання письмен Е, І, Ъ, Ю - до зображення ніжності, ласкательства ... або малих речей ... » [9].

А якщо дослідити звуки в контексті не однієї мови, а декількох?

4. ФОНОСЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ ЯК ВЕРИФІКАЦІЯ ГІПОТЕЗИ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ

Виконаємо фоносемантичний аналіз трьома мовами (українська, російська та англійська) для обраних економічних термінів (попит, трансакція та інвестиція).

Для аналізу використовувався той самий метод семантичного диференціалу, що був описаний в другому розділі.

В наш час існує велика кількість сервісів, які допомагають провести фоносемантичний аналіз та зробити висновки про сприйняття звучання слів за допомогою методу семантичного диференціала. Для даного аналізу використовувався один з безлічі таких доступних сервісів [16].

(Зазначимо, що при фоносемантичному аналізі програма вірно сприймає тільки кирилицю, а для дослідження потрібне саме звукове оформлення, тому написання слів було визначено як «Попыт», «Спрос», «Диманд»)

Далі наводиться весь спектр фоносемантических шкал зі значеннями проаналізованих звуків по кожній зі шкал. (табл 4.1).

У графі коефіцієнт необхідно враховувати наступне: якщо коефіцієнт $\leq 2,5$ виражена перша ознака шкали, якщо коефіцієнт $\geq 3,5$ виражена друга ознака шкали, якщо він знаходиться в проміжку 2,5 - 3,5 то за цією шкалою вираженості немає.

На другому етапі український термін «попит» замінено на його російський відповідник «спрос». На третьому етапі аналізуємо англійський відповідник «demand» (написання слова визначено як (диманд))

Таблиця 4.1

Результат фоносемантичного аналізу звуків терміну «Попит»

Фоносемантичні шкали	Значення коефіцієнтів для глоси «Попыт»	Значення коефіцієнтів для глоси «Спрос»	Значення коефіцієнтів для глоси «Диманд»
Хороший-Поганий	3,26	3,36	2,56
Великий-Маленький	2,72	3,13	3,25
Нижний-Грубий	3,48	3,46	2,91
Жіночий-Мужній	3,64	3,48	2,97
Світлий-Темний	3,72	2,97	2,48
Активний-Пасивний	3,38	2,99	2,36
Простий-Складний	2,68	2,88	3,13
Сильний-Слабкий	3,32	2,91	2,96
Гарячий-Холодний	3,32	3,38	2,79
Швидкий-Повільний	2,71	2,78	2,63
Гарний-Відштовхуючий	3,33	3,57	2,66
Гладкий-Шорсткий	3,32	3,62	2,88
Легкий-Важкий	3,06	2,79	2,91
Веселий-Сумний	3,71	3,04	2,47
Безпечний-Страшний	3,58	3,51	2,71
Величний-Низькодухий	3,21	3,19	3,13
Яскравий-Тьмянний	3,67	3,47	2,38
Округлий-Гострий	3,29	3,28	3,07
Радісний-Печальний	3,53	3,37	2,5
Голосний-Тихий	3,6	3,48	2,68
Довгий-Короткий	3,53	3,53	3,79
Хоробрий-Боягузливий	3,23	3,41	2,58
Добрий-Злий	3,09	3,73	1,97
Могутній-Кволий	3,02	3,08	3,01
Рухомий-Повільний	2,98	3,06	2,63

Даний аналіз наочно демонструє як по-різному може сприйматися слово, яке має одне й те саме значення, але зовсім різне звучання.

Продовжимо аналіз наступного за планом слова.

Нижче подано виконаний за такою ж процедурою аналіз звуків терміну «Трансакція».

На другому етапі український термін замінено на його російський відповідник «Трансакция».

На третьому аналізуємо англійський відповідник «Transaction» написання якого було визначено як (Транзекшен) (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Результат фоносемантичного аналізу звуків терміну «Трансакція»

Фоносемантичні шкали	Значення коефіцієнтів для глоси «Трансакция»	Значення коефіцієнтів для глоси «Трансакция»	Значення коефіцієнтів для глоси «Транзекшен»
Хороший-Поганий	3,1	3,05	3,16
Великий-Маленький	3	3,01	3,24
Ніжний-Грубий	3,28	3,22	2,79
Жіночний-Мужній	3,49	3,42	2,93
Світлий-Темний	3,17	3,13	2,82
Активний-Пасивний	2,97	2,96	2,82
Простий-Складний	2,88	2,84	3,18
Сильний-Слабкий	3,07	3,08	2,79
Гарячий-Холодний	3,37	3,37	3,05
Швидкий-Повільний	2,61	2,65	3,06
Гарний-Відштовхуючий	2,81	2,77	3,04
Гладкий-Шорсткий	3,38	3,33	3,63
Легкий-Важкий	2,95	2,91	3,02
Веселий-Сумний	3,26	3,23	2,72
Безпечний-Страшний	3,17	3,13	3,11
Величний-Низькодухий	3,06	3,06	3,19
Яскравий-Тьмянний	3,08	3,06	2,76
Округлий-Гострий	3,37	3,32	3,32
Радісний-Печальний	3,02	2,99	2,95
Голосний-Тихий	3,49	3,48	3,03
Довгий-Короткий	3,54	3,5	3,34
Хоробрий-Боягузливий	2,99	2,99	2,95
Добрий-Злий	3,26	3,23	3,16
Могутній-Кволий	2,97	3,01	3,06
Рухомий-Повільний	2,63	2,66	2,96

Залишилось виконати аналіз третього терміну: «Інвестиція» (табл 4.3).

Для української мови слово звучатиме як «Інвестыция».

Для російської глоса буде звучати як «Инвестиция», а для англійської як «Инвесмент»

Таблиця 4.3

Результат фоносемантичного аналізу звуків терміну «Інвестиція»

Фоносемантичні шкали	Значення коефіцієнтів для глоси «Інвестыция»	Значення коефіцієнтів для глоси «Инвестиция»	Значення коефіцієнтів для глоси «Инвесмент»
Хороший-Поганий	2,4	2,82	2,67
Великий-Маленький	2,54	3,26	3,17
Ніжний-Грубий	2,18	2,54	2,38
Жіночий-Мужній	2,35	2,75	2,52
Світлий-Темний	2,23	2,7	2,51
Активний-Пасивний	2,46	3,08	2,96
Простий-Складний	2,25	2,71	2,88
Сильний-Слабкий	2,53	3,27	3,05
Гарячий-Холодний	2,56	3,18	2,97
Швидкий-Повільний	2,29	3,01	3,4
Гарний-Відштовхуючий	2,11	2,55	2,75
Гладкий-Шорсткий	2,45	2,94	2,65
Легкий-Важкий	2,11	2,55	2,73
Веселий-Сумний	2,44	2,98	2,72
Безпечний-Страшний	2,19	2,67	2,42
Величний-Низькодухий	2,51	3,16	2,94
Яскравий-Тьмянний	2,39	2,98	3,06
Округлий-Гострий	2,45	2,95	2,73
Радісний-Печальний	2,28	2,83	2,72
Голосний-Тихий	2,8	3,53	3,1
Довгий-Короткий	2,77	3,36	3,4
Хоробрий-Боягузливий	2,53	3,19	3,11
Добрий-Злий	2,43	2,93	2,58
Могутній-Кволий	2,61	3,45	3,28
Рухомий-Повільний	2,27	2,95	3,31

5. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ НА ОСНОВІ ПРОФІЛЮ НАЛЕЖНОЇ КОНОТАЦІЇ

Останнім етапом цієї роботи буде порівняльний аналіз термінів на основі профілю належної конотації та отриманих фоносемантичних показників. На основі даного порівняння ми зможемо зробити висновки про те, що в якійсь мові використовується лексема з більш вдалою фоносемантикою, наближеною до суті поняття.[15]

Для дослідження використовувався коефіцієнт кореляції.

Коефіцієнт кореляції – показник, який використовують для вимірювання щільності зв'язку між результативними і факторними ознаками у кореляційно-регресійній моделі за лінійної залежності. За абсолютною величиною коефіцієнту кореляції коливається в межах від -1 до +1. Чим ближчий цей показник до 0, тим менший зв'язок, чим ближчий він до ± 1 – тим зв'язок тісніший. Знак «плюс» при коефіцієнті кореляції означає прямий зв'язок між ознаками x і y , знак «мінус» – обернений [14].

Формула коефіцієнта кореляції виглядає так:

$$r = \frac{\mu}{\sigma_x \sigma_y} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Після проведених розрахунків(детально див додаток 1) для терміну попит були отримані такі числа: 0,357977154, 0,638782057, 0,099385864.

Значення -0,357977154 та -0,638788057 відхилилися до значення -1, що означає, що фоносемантика термінів «попит» та «спрос» неправильно відображає необхідне інтуїтивне сприйняття звукового рисунку. Звернемо увагу, що число -0,357977154 ближче до 1, ніж -0,63878805, тому позначення російської мови «спрос» є найменш вдалим. А результат терміну demand, в якого отримане значення не наближене до ідеального 1, але є хоча б додатним, має перевагу над іншими.

Так само проводимо аналіз терміну «транзакція» (додаток 2), де за результатами розрахунків усі лексеми фоносемантично невдалі. 0,580536616

та 0,559403367 майже однаково наближені до -1, що дає підстави для висновку про те, що найвлучнішою з представлених є фоносемантика англійської мови «transaction» з показником -0,015870184, але й вона далека від 1.

Щодо терміну «інвестиція» то тут усі значення є додатними, це показує нам перевагу над термінами, що вже були проаналізовані.

Найбільш наближене до 1 фоносемантичне позначення для української мови, воно має значення 0,676709375, друге і третє місце відповідно розділяють між собою 0,4849447 для англійської та 0,425863789 для російської мов.

ВИСНОВКИ

В ході роботи було вивчено проблематику термінології, визначено основні вимоги до термінів, запропоновано визначення профілю належної конотації для певних термінів, що були спеціально відібрані для даної роботи.

Було досліджено гіпотезу профілю належної конотації з використання науки фоносемантики, а також проведено фоносемантичний аналіз з метою верифікації гіпотези.

Останнім етапом став порівняльний аналіз визначеного профілю належної конотації та отриманих фоносемантичних показників. Завдяки цьому дослідженню можна зробити висновок про те, що кожен термін має свій власний профіль належної конотації, який може бути виражений різними звуковими оболонками.

Фоносемантичне значення, або ця ж сама звукова оболонка, це є певна можливість, яка реалізується в мовній діяльності не завжди правильно та влучно. Правильно вона буде реалізована лише тоді, коли для цього є необхідні передумови і установки.

Звуки нам небайдужі, саме вони викликають у нас цілком певні і стійкі враження. Вони можуть бути «хорошими» і «поганими», «великими» і «маленькими», «грубими» і «ніжними», «світлими» і «темними» і т.д. І всі ці враження від звуків можна виразити числом. [3]

Так само числом можна виразити профіль належної конотації, спираючись вже не на звучання, а на значення слова.

Дане дослідження також допомогло нам порівняти фоносемантичний та термінологічний аспекти лексикології та виявити їх взаємозв'язок. Існують мови і терміни, де цей зв'язок прослідковується краще, а десь він може бути навпаки оберненим.

Зрозуміло, багато що ще залишається неясним, проте перший крок зроблено. На головне питання даного дослідження отримано безперечну відповідь: так, терміни мають власний профіль належної конотації, його можна визначити та навіть порівнювати з іншими, наприклад, фоносемантичними характеристиками терміну, що також мають свою значимість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словник лінгвістичних термінів/ О .С Ахманова .— вид. 2-е .- М.: Радянська енциклопедія, 1969.-605 с..
2. Братчікова О .А. Деякі аспекти теорії та методології сучасних фоносемантичних досліджень [Текст] / О. А. Братчікова // Молодий вчений. 2011. №12. Т.1. С. 226-229.
3. Воронін С В Основи фоносемантики: монографія. - Л., 1982
4. Головін В В, Кобрін Р Ю. Лінгвістичні основи вчення про терміни. М., 1987. — 104 с.
5. Греймас А. Ж. Структурна семантика: Пошук методу /А Ж Граймас / Переклад з французької Л. Зиміна. - М .: Академічний Проект, 2004. - 368 с.
6. Грідіна Т. А. Психологічна реальність значення і асоціативна стратегія мовної гри // Психолінгвістичні аспекти вивчення мовної діяльності. 2006. № 4. С. 11-24.
7. Жеребило Т В Словник лінгвістичних термінів / Т В Жеребило. Вид. 5-е, випр. і доп. Назрань: ТОВ «Пілігрим», 2010. 486 с.
8. Журавльов О. П. Звук і сенс / А. П. Журавльов. Кн. для внеклас. чит учнів ст. класів. 2-е вид., випр.і доп. М .: Просвіта, 1991. 160 с.
9. Журавльов О П. Фонетичне значення: монографія. – Л., 1974.
10. Квітко І. С. Термін в научному документі / І. С. Квітко.—Л. : Вища школа, 1976, – 125 с.
11. Левицький В. В. Звуковий символізм / В В Левицький. Чернівці, 1998. 130 с.
12. Петренко В Ф. Метод семантичного диференціалу. / Гуманітарна енциклопедія: Концепти [Електронний ресурс] // Центр гуманітарних технологій, 2002-2019
13. Петров В. В. Семантика наукових термінів. Н., 1982. –127 с
14. Поляков Л. Е. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена [Електронний ресурс].–Режим доступу: www.eduhmao.ru, 1971, 2 с.

15. Сафонова К. Я. Обґрунтування пропозиції та завдання верифікації гіпотези профілю належної конотації термінів та терміноелементів / К. Я. Сафонова, П. В. Кривуля // Південноукраїнські наукові студії : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених. 11 груд. 2019 р., м. Одеса / [укл.: О. Б. Петінова]. – Одеса: ПНПУ ім. Ушинського, 2019. – Подано до друку.
16. Сервіс фоносемантичного аналізу слів.[Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://psi-technology.net/servisfonosemantika.php>.
17. Симоненко Л. О. Біологічна термінологія: формування та функціонування: Навч. посіб. - Умань: РВЦ "Софія", 2006. - 103 с
18. Циткіна Ф А. Термінологія та переклад: до основ зіставного перекладу: монографія. – Л.,1988. – 135 с

Д О Д А Т К И

Додаток 1

Розрахунок коефіцієнтів кореляції для термінів «попит», «спрос», «demand»

ОЗ/ΣОЗ	Оцінки Значимості	ПНК	Фнс Попит	Фнс Спрос	Фнс Диманд	відх ПНК	відхП	відхС	відхД	відхПНК^2	відхП^2	відхС^2	відхД^2	відхПНК*О П	відхПНК*Ос	відхПНК*О D
0,092593	5	1	3,26	3,36	2,56	-2	0,26	0,36	-0,44	0,37037	0,006259	0,012	0,017926	-0,04815	-0,06667	0,081481
0,092593	5	1	2,72	3,13	3,25	-2	-0,28	0,13	0,25	0,37037	0,007259	0,001565	0,005787	0,051852	-0,02407	-0,0463
0,074074	4	1	3,48	3,46	2,91	-2	0,48	0,46	-0,09	0,296296	0,017067	0,015674	0,0006	-0,07111	-0,06815	0,013333
0,055556	3	2	3,64	3,48	2,97	-1	0,64	0,48	-0,03	0,055556	0,022756	0,0128	5E-05	-0,03556	-0,02667	0,001667
0,055556	3	3	3,72	2,97	2,48	0	0,72	-0,03	-0,52	0	0,0288	5E-05	0,015022	0	0	0
0,074074	4	4	3,38	2,99	2,36	1	0,38	-0,01	-0,64	0,074074	0,010696	7,41E-06	0,030341	0,028148	-0,00074	-0,04741
0,037037	2	4	2,68	2,88	3,13	1	-0,32	-0,12	0,13	0,037037	0,003793	0,000533	0,000626	-0,01185	-0,00444	0,004815
0,055556	3	1	3,32	2,91	2,96	-2	0,32	-0,09	-0,04	0,222222	0,005689	0,00045	8,89E-05	-0,03556	0,01	0,004444
0,037037	2	3	3,32	3,38	2,79	0	0,32	0,38	-0,21	0	0,003793	0,005348	0,001633	0	0	0
0,055556	3	3	2,71	2,78	2,63	0	-0,29	-0,22	-0,37	0	0,004672	0,002689	0,007606	0	0	0
0,037037	2	1	3,33	3,57	2,66	-2	0,33	0,57	-0,34	0,148148	0,004033	0,012033	0,004281	-0,02444	-0,04222	0,025185
0,055556	3	2	3,32	3,62	2,88	-1	0,32	0,62	-0,12	0,055556	0,005689	0,021356	0,0008	-0,01778	-0,03444	0,006667
0,037037	2	4	3,06	2,79	2,91	1	0,06	-0,21	-0,09	0,037037	0,000133	0,001633	0,0003	0,002222	-0,00778	-0,00333
0,037037	2	3	3,71	3,04	2,47	0	0,71	0,04	-0,53	0	0,01867	5,93E-05	0,010404	0	0	0
0,037037	2	2	3,58	3,51	2,71	-1	0,58	0,51	-0,29	0,037037	0,012459	0,009633	0,003115	-0,02148	-0,01889	0,010741
0,037037	2	2	3,21	3,19	3,13	-1	0,21	0,19	0,13	0,037037	0,001633	0,001337	0,000626	-0,00778	-0,00704	-0,00481
0,018519	1	3	3,67	3,47	2,38	0	0,67	0,47	-0,62	0	0,008313	0,004091	0,007119	0	0	0
0,018519	1	1	3,29	3,28	3,07	-2	0,29	0,28	0,07	0,074074	0,001557	0,001452	9,07E-05	-0,01074	-0,01037	-0,00259
0,018519	1	3	3,53	3,37	2,5	0	0,53	0,37	-0,5	0	0,005202	0,002535	0,00463	0	0	0
0,018519	1	3	3,6	3,48	2,68	0	0,6	0,48	-0,32	0	0,006667	0,004267	0,001896	0	0	0
0,018519	1	3	3,53	3,53	3,79	0	0,53	0,53	0,79	0	0,005202	0,005202	0,011557	0	0	0
0,018519	1	2	3,23	3,41	2,58	-1	0,23	0,41	-0,42	0,018519	0,00098	0,003113	0,003267	-0,00426	-0,00759	0,007778
0,018519	1	3	3,09	3,73	1,97	0	0,09	0,73	-1,03	0	0,00015	0,009869	0,019646	0	0	0
	54									1,833333	0,181472	0,127696	0,147411	-0,20648	-0,30907	0,051667
										1,354006	0,425996	0,357346	0,383942	-0,35798	0,63878	0,099386

Розрахунок коефіцієнтів кореляції для термінів «транзакція», «транзакция», «transaction»

Додаток 2

ОЗ/ΣОЗ	Оцінки Значимості	ПНК	Фнс Транс	Фнс Транс	Фнс Trans	відх ПНК	відхГ	відхГ	Відх Trans	відхПНК^2	відхГ^2	відхГ^2	відх Trans ^2	відхПНК*відх Г	відхПНК*відх Г	відхПНК*відх Trans	
0,038462	2	2	3,1	3,05	3,16	-1	0,1	0,05	0,16	0,038462	0,000385	9,61538E-05	0,000985	-0,00385	-0,00192	-0,00615	
0,076923	4	1	3	3,01	3,24	-2	0	0,01	0,24	0,307692	0	7,69231E-06	0,004431	0	-0,00154	-0,03692	
0,096154	5	2	3,28	3,22	2,79	-1	0,28	0,22	0,21	0,096154	0,007538	0,004653846	0,00424	-0,02692	-0,02115	0,020192	
0,096154	5	1	3,49	3,42	2,93	-2	0,49	0,42	0,07	0,384615	0,023087	0,016961538	0,000471	-0,09423	-0,08077	0,013462	
0,057692	3	2	3,17	3,13	2,82	-1	0,17	0,13	-0,18	0,057692	0,001667	0,000975	0,001869	-0,00981	-0,0075	0,010385	
0,096154	5	4	2,97	2,96	2,82	1	-0,03	-0,04	-0,18	0,096154	8,65E-05	0,000153846	0,003115	-0,00288	-0,00385	-0,01731	
0,076923	4	3	2,88	2,84	3,18	0	-0,12	-0,16	0,18	0	0,001108	0,001969231	0,002492	0	0	0	
0,038462	2	1	3,07	3,08	2,79	-2	0,07	0,08	-0,21	0,153846	0,000188	0,000246154	0,001696	-0,00538	-0,00615	0,016154	
0,057692	3	3	3,37	3,37	3,05	0	0,37	0,37	0,05	0	0,007898	0,007898077	0,000144	0	0	0	
0,038462	2	3	2,61	2,65	3,06	0	-0,39	-0,35	0,06	0	0,00585	0,004711538	0,000138	0	0	0	
0,038462	2	3	2,81	2,77	3,04	0	-0,19	-0,23	0,04	0	0,001388	0,002034615	6,15E-05	0	0	0	
0,019231	1	3	3,38	3,33	3,63	0	0,38	0,33	0,63	0	0,002777	0,002094231	0,007633	0	0	0	
0,019231	1	3	2,95	2,91	3,02	0	-0,05	-0,09	0,02	0	4,81E-05	0,000155769	7,69E-06	0	0	0	
0,038462	2	2	3,26	3,23	2,72	-1	0,26	0,23	0,28	0,038462	0,0026	0,002034615	0,003015	-0,01	-0,00885	0,010769	
0,038462	2	3	3,17	3,13	3,11	0	0,17	0,13	0,11	0	0,001112	0,00065	0,000465	0	0	0	
0,038462	2	2	3,06	3,06	3,19	-1	0,06	0,06	0,19	0,038462	0,000138	0,000138462	0,001388	-0,00231	-0,00231	-0,00731	
0,019231	1	3	3,08	3,06	2,76	0	0,08	0,06	-0,24	0	0,000123	6,92308E-05	0,001108	0	0	0	
0,019231	1	2	3,37	3,32	3,32	-1	0,37	0,32	0,32	0,019231	0,002633	0,001969231	0,001969	-0,00712	-0,00615	-0,00615	
0,019231	1	3	3,02	2,99	2,95	0	0,02	-0,01	-0,05	0	7,69E-06	1,92308E-06	4,81E-05	0	0	0	
0,019231	1	2	3,49	3,48	3,03	-1	0,49	0,48	0,03	0,019231	0,004617	0,004430769	1,73E-05	-0,00942	-0,00923	-0,00058	
0,019231	1	3	3,54	3,5	3,34	0	0,54	0,5	0,34	0	0,005608	0,004807692	0,002223	0	0	0	
0,019231	1	3	2,99	2,99	2,95	0	-0,01	-0,01	-0,05	0	1,92E-06	1,92308E-06	4,81E-05	0	0	0	
0,019231	1	3	3,26	3,23	3,16	0	0,26	0,23	0,16	0	0,0013	0,001017308	0,000492	0	0	0	
	52										1,25	0,070162	0,057078846	0,03806	-0,17192	-0,14942	-0,00346
											1,118034	0,26488	0,238911796	0,195089	-0,58054	-0,5594	-0,01587

Розрахунок коефіцієнтів кореляції для термінів «інвестиція», «инвестиция», «investment

Додаток 3

ОЗ/ΣОЗ	Оці-ки Значимості	ПНК	Фнс Інвест	Фнс Инвест	Фнс Invest	відх ПНК	Відх Інвест	Відх Инвест	Відх Invest	відхПНК^2	відхІнвест^ 2	відхС^2	відхD^2	відхПНК*o П	відхПНК* Ос	відхПНК*o D
0,087719298	5	1	2,4	2,82	2,67	-2	-0,6	-0,18	-0,33	0,350877193	0,031578947	0,002842105	0,009552632	0,105263158	0,031578947	0,057894737
0,070175439	4	2	2,54	3,26	3,17	-1	-0,46	0,26	0,17	0,070175439	0,014849123	0,00474386	0,00202807	0,032280702	-0,018245614	-0,011929825
0,070175439	4	2	2,18	2,54	2,38	-1	-0,82	-0,46	-0,62	0,070175439	0,047185965	0,014849123	0,026975439	0,05754386	0,032280702	0,043508772
0,070175439	4	2	2,35	2,75	2,52	-1	-0,65	-0,25	-0,48	0,070175439	0,029649123	0,004385965	0,016168421	0,045614035	0,01754386	0,033684211
0,070175439	4	2	2,23	2,7	2,51	-1	-0,77	-0,3	-0,49	0,070175439	0,041607018	0,006315789	0,016849123	0,054035088	0,021052632	0,034385965
0,052631579	3	5	2,46	3,08	2,96	2	-0,54	0,08	-0,04	0,210526316	0,015347368	0,000336842	8,42105E-05	- 0,056842105	0,008421053	-0,004210526
0,087719298	5	1	2,25	2,71	2,88	-2	-0,75	-0,29	-0,12	0,350877193	0,049342105	0,007377193	0,001263158	0,131578947	0,050877193	0,021052632
0,052631579	3	2	2,53	3,27	3,05	-1	-0,47	0,27	0,05	0,052631579	0,011626316	0,003836842	0,000131579	0,024736842	-0,014210526	-0,002631579
0,035087719	2	3	2,56	3,18	2,97	0	-0,44	0,18	-0,03	0	0,006792982	0,001136842	3,15789E-05	0	0	0
0,035087719	2	2	2,29	3,01	3,4	-1	-0,71	0,01	0,4	0,035087719	0,017687719	3,50877E-06	0,005614035	0,024912281	-0,000350877	-0,014035088
0,035087719	2	2	2,11	2,55	2,75	-1	-0,89	-0,45	-0,25	0,035087719	0,027792982	0,007105263	0,002192982	0,03122807	0,015789474	0,00877193
0,035087719	2	3	2,45	2,94	2,65	0	-0,55	-0,06	-0,35	0	0,010614035	0,000126316	0,004298246	0	0	0
0,035087719	2	3	2,11	2,55	2,73	0	-0,89	-0,45	-0,27	0	0,027792982	0,007105263	0,002557895	0	0	0
0,052631579	3	2	2,44	2,98	2,72	-1	-0,56	-0,02	-0,28	0,052631579	0,016505263	2,10526E-05	0,004126316	0,029473684	0,001052632	0,014736842
0,035087719	2	3	2,19	2,67	2,42	0	-0,81	-0,33	-0,58	0	0,023021053	0,003821053	0,011803509	0	0	0
0,052631579	3	2	2,51	3,16	2,94	-1	-0,49	0,16	-0,06	0,052631579	0,012636842	0,001347368	0,000189474	0,025789474	-0,008421053	0,003157895
0,035087719	2	3	2,39	2,98	3,06	0	-0,61	-0,02	0,06	0	0,01305614	1,40351E-05	0,000126316	0	0	0
0,035087719	2	2	2,45	2,95	2,73	-1	-0,55	-0,05	-0,27	0,035087719	0,010614035	8,77193E-05	0,002557895	0,019298246	0,001754386	0,009473684
0	0	3	2,28	2,83	2,72	0	-0,72	-0,17	-0,28	0	0	0	0	0	0	0
0,01754386	1	3	2,8	3,53	3,1	0	-0,2	0,53	0,1	0	0,000701754	0,00492807	0,000175439	0	0	0
0,01754386	1	3	2,77	3,36	3,4	0	-0,23	0,36	0,4	0	0,00092807	0,002273684	0,002807018	0	0	0
0,01754386	1	3	2,53	3,19	3,11	0	-0,47	0,19	0,11	0	0,003875439	0,000633333	0,000212281	0	0	0
0	0	3	2,43	2,93	2,58	0	-0,57	-0,07	-0,42	0	0	0	0	0	0	0
	57									1,456140351	0,413205263	0,073291228	0,109745614	0,524912281	0,139122807	0,193859649
										1,206706406	0,642810441	0,270723527	0,331278756	0,676709375	0,425863789	0,4849447